

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjälte

Spillemidler til idrettsanlegg 2020-2023

Hva skjer innen utvikling av kunstgress?
Spillemidler til fotballanlegg

Tildeling til FYLKENE fra kulturdepartementet

Fylkesvis fordeling

Fylke	Søknadsbeløp	Total ramme	Innvilgelsesprosent
Akershus	kr 749 212 000	kr 167 686 000	22,4 %
Aust-Agder	kr 132 155 000	kr 42 585 000	32,2 %
Buskerud	kr 309 149 000	kr 83 193 000	26,9 %
Finnmark	kr 122 121 000	kr 33 931 000	27,8 %
Hedmark	kr 189 865 000	kr 53 527 000	28,2 %
Hordaland	kr 638 495 000	kr 142 294 000	22,3 %
Møre og Romsdal	kr 379 055 385	kr 83 946 000	22,1 %
Nordland	kr 296 693 400	kr 70 167 000	23,6 %
Oppland	kr 237 929 358	kr 60 002 000	25,2 %
Oslo	kr 134 533 000	kr 115 958 000	86,2 %
Rogaland	kr 618 696 000	kr 138 938 000	22,5 %
Sogn og Fjordane	kr 364 126 000	kr 73 840 000	20,3 %
Telemark	kr 138 955 000	kr 46 296 000	33,3 %
Troms	kr 222 540 622	kr 55 542 000	25,0 %
Trøndelag	kr 675 100 811	kr 142 540 000	21,1 %
Vest-Agder	kr 238 355 000	kr 63 671 000	26,7 %
Vestfold	kr 218 774 000	kr 68 968 000	31,5 %
Østfold	kr 160 690 000	kr 68 745 000	42,8 %
Kulturdepartementet	kr 5 826 445 576	kr 1 511 829 000	25,9 %

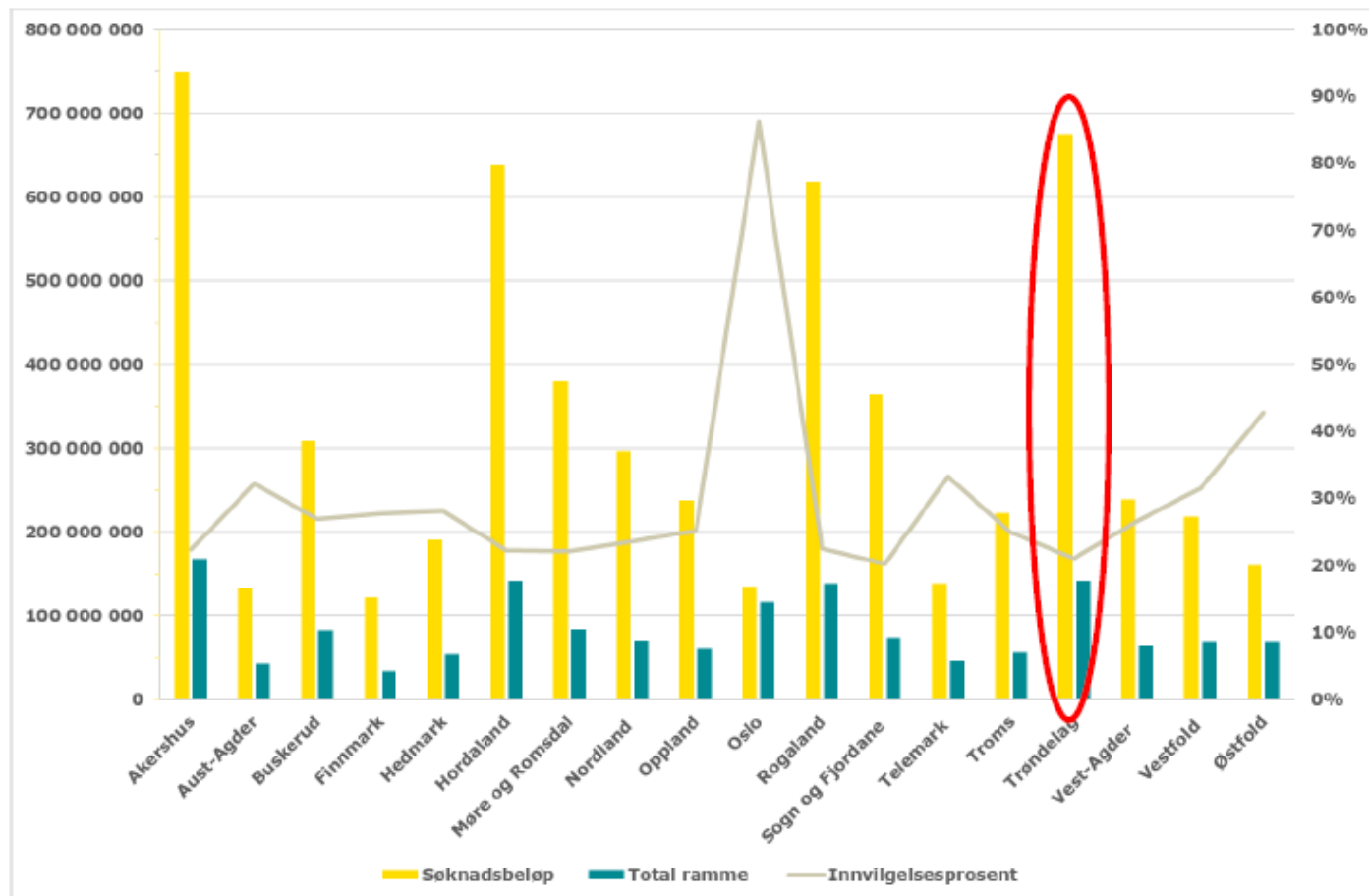
Trøndelag ble i 2019 tildelt
I 2018 fikk vi til sammenligning

142 540 000
132 059 000

En økning på nesten 10,5 mill

Spillemidler til fylkene i 2019

Trøndelag har høy søknadssum, men får kun 21,1 % av godkjent søknadssum innvilget.

Ekstratilskudd til Namdalen (20%) og Trondheim (15%) drar opp snittet.

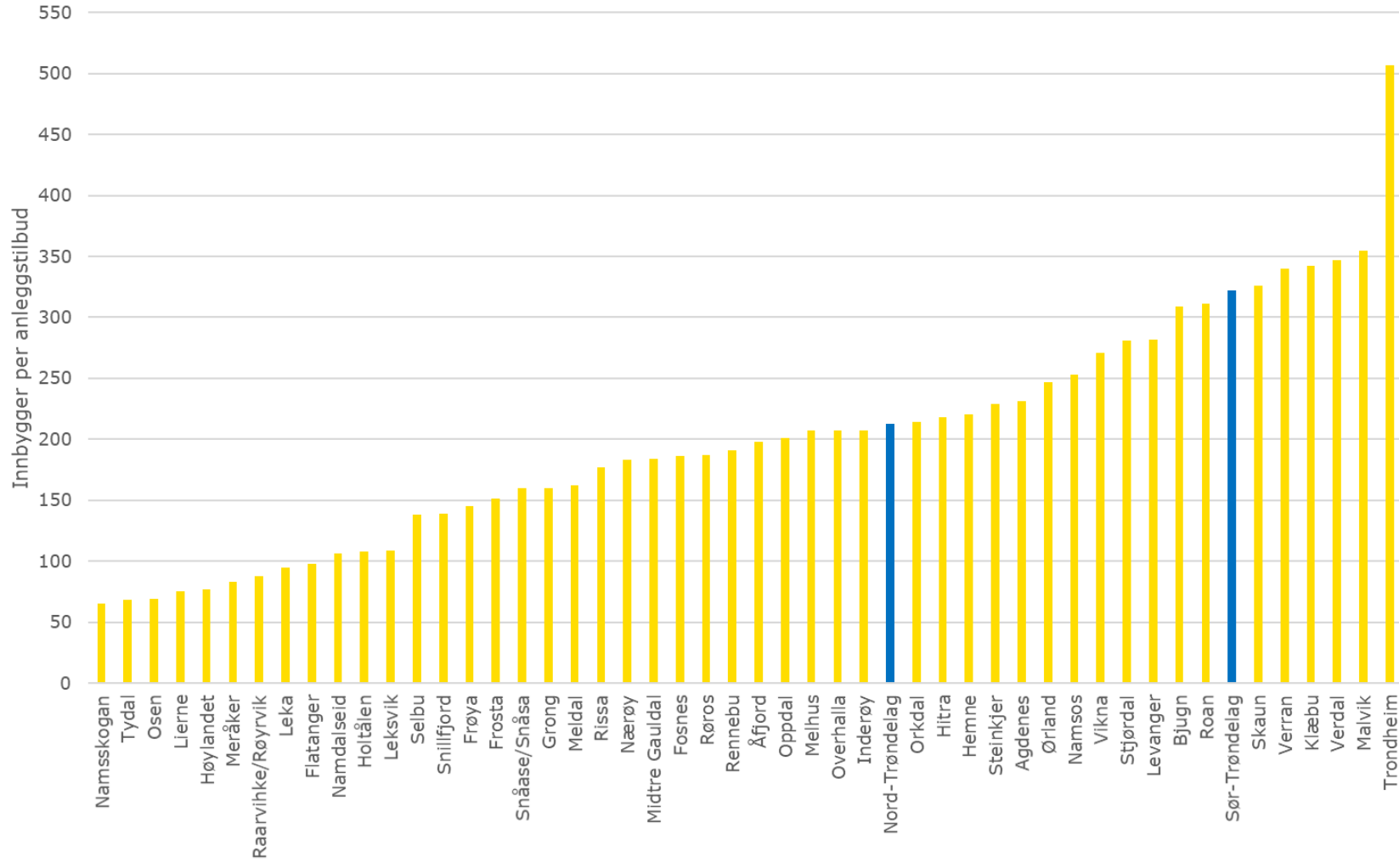
Kriteriene for fordeling av fylkenes rammebeløp til ordinære anlegg:

- 50% samlet godkjent søknadssum
- 25% antall innbyggere
- 25% anleggsdekning

Anleggstilbudet i Trøndelag

Anleggstilbudet i Trøndelag - 2017

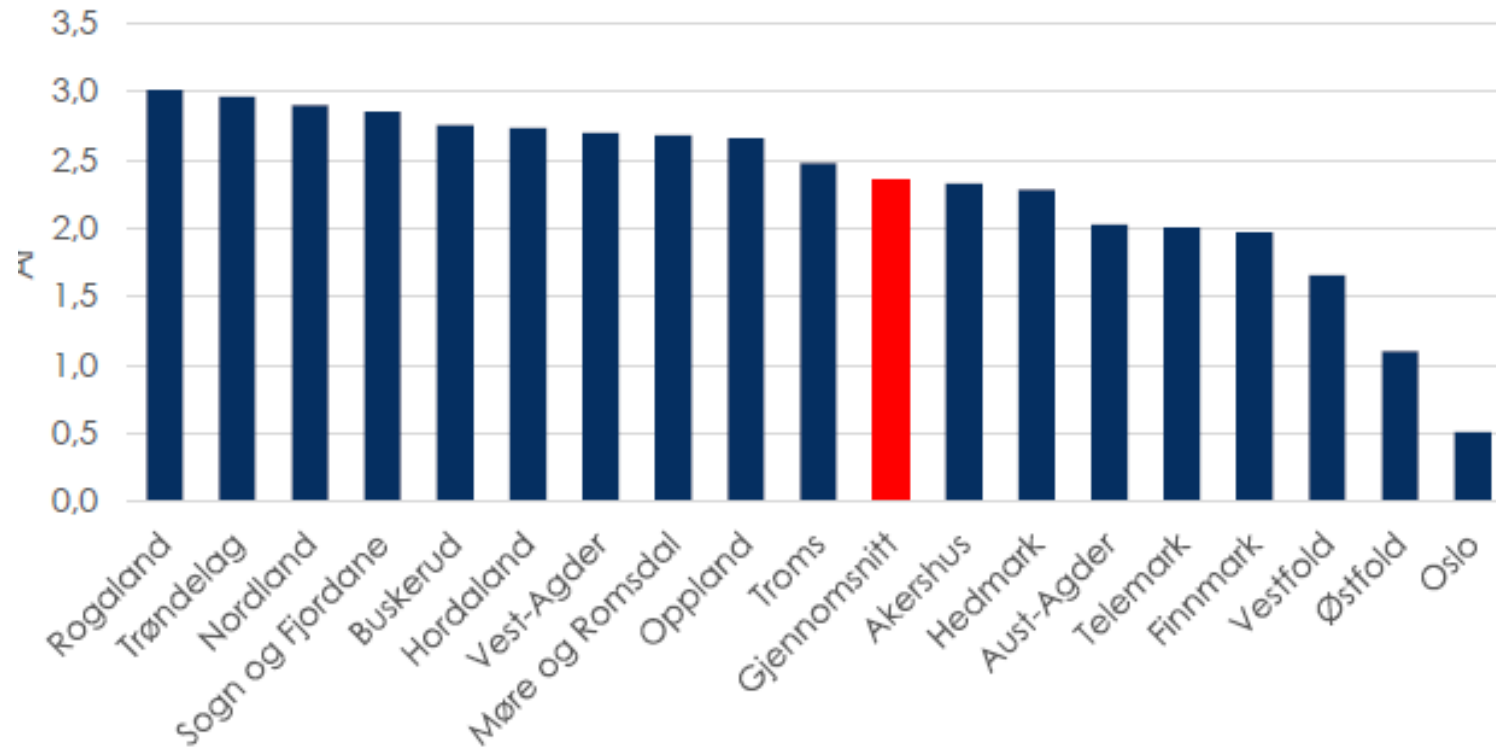
Situasjonen i Trøndelag :

- Trondheim kommune ligger godt over 500 brukere/anlegg
- Resten av Trøndelag ligger i snitt ca på landsgjennomsnittet +/-300 brukere pr anlegg
- Ulike utfordringer i by og distrikt:
 - Kjø på anleggene i byen
 - Lang avstand til anlegg og færre anleggstyper i distriktene

Etterslep på spillemidler

Fylkesvis ventetid for tildeling av midler 2018

Dette viser at det er viktig at idretten og kommunene prioriterer de viktigste anleggene

TRØNDELAG – utviklingen 2018-2020

Søknader og tildeling av spillemidler:

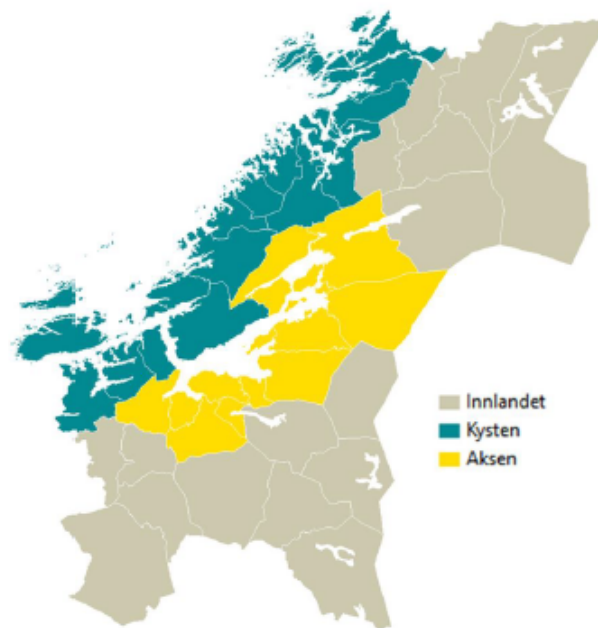
Årstall	Søknadssum (Ikke justert)	Økning	Tildeling fra KUD	Økning	Dekning
2018	579 793 982	-----	132 059 000	-----	24,4%
2019	759 657 811	179 863 829	142 540 000	10 481 000	21,2%
2020	832 000 000	72 342 189	??? ??? ???	?? ??? ???	??,?%

Hva kan vi gjøre for å bygge de rette anleggene?

- Hva og hvordan skal vi prioritere?
- Hva vil vi oppnå/hva er målet?
- Hvordan kan det offentlige og frivilligheten samarbeide om å prioritere riktig?
- Hvordan kan vi bli bedre til å kartlegge reelle behov?
- Har idretten egne anleggsplaner?

Trøndelag har befolkningsvekst i «aksen»

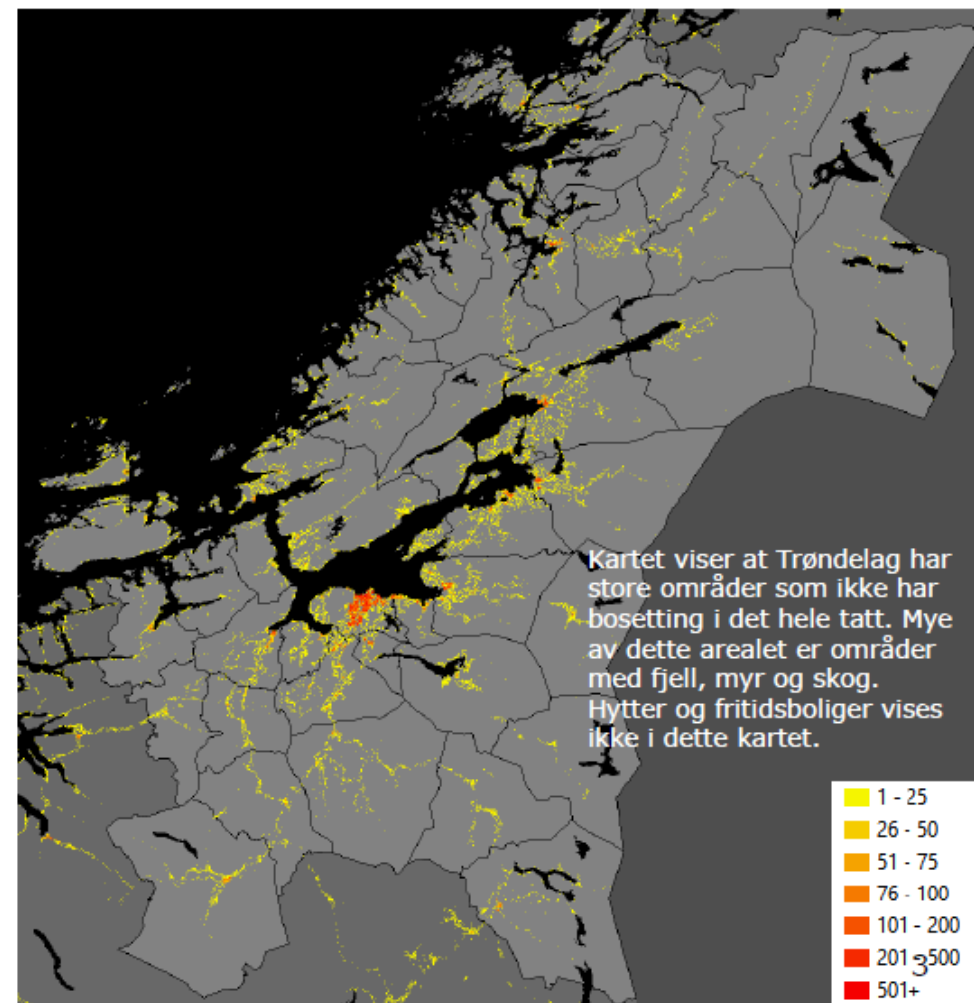

Ved inngangen til 2020 var det 465.535 innbyggere i Trøndelag.

I alt 74,6 % av innbyggerne lokalisert i en akse som går mellom Orkdal, Trondheim og Steinkjer.

Med unntak av Namsos ligger de ni største kommunene i fylket langs denne aksen, hvor Trondheim er det store tyngdepunktet.

I perioden 2010-2019 har folketallet i aksen vokst med 11,9%, og 92,6 % av folketalsveksten i Trøndelag har kommet i aksen.

Kartlegging store idrettsanlegg

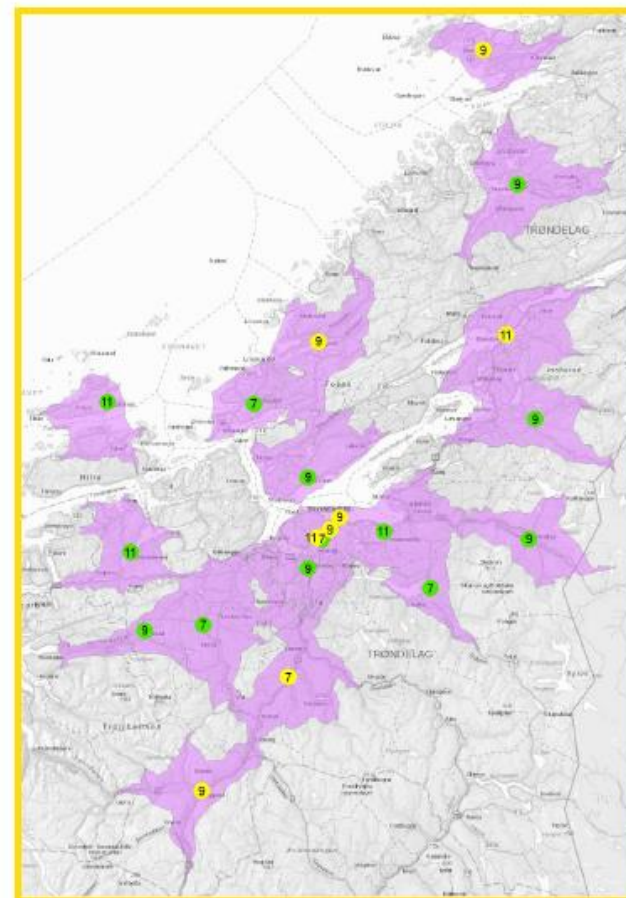

I tillegg til kapasitet og mangfold av anlegg, er **avstand** en viktig faktor for tilbudet til brukeren.

Fylkeskommunen utarbeider nå kart som viser utstrekning og befolkningsgrunnlag rundt sentrale anlegg.

Anleggstilbudet innenfor 30-60 min. radius bør utredes før nyetableringer, -spesielt gjelder dette ved kostnadskrevenende anlegg.

*Eksempelet viser planlagte
og eksisterende fotballhaller*

- **Trøndelag har 13 fotballhaller og 8 under planlegging**
- **I perioden 2005-2018 ble det bygd 155 utendørs kunstgressbaner i Trøndelag (Ordinære anlegg)**
- **I Trøndelag er det i dag 38 kommuner dvs i snitt 4,1 kunstgressbaner pr kommune**

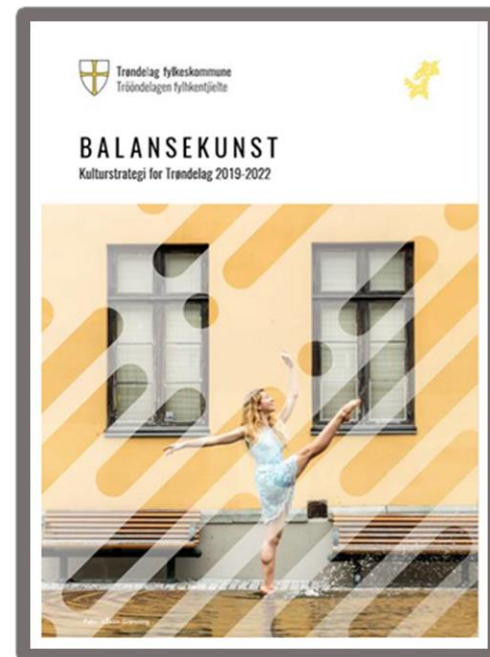
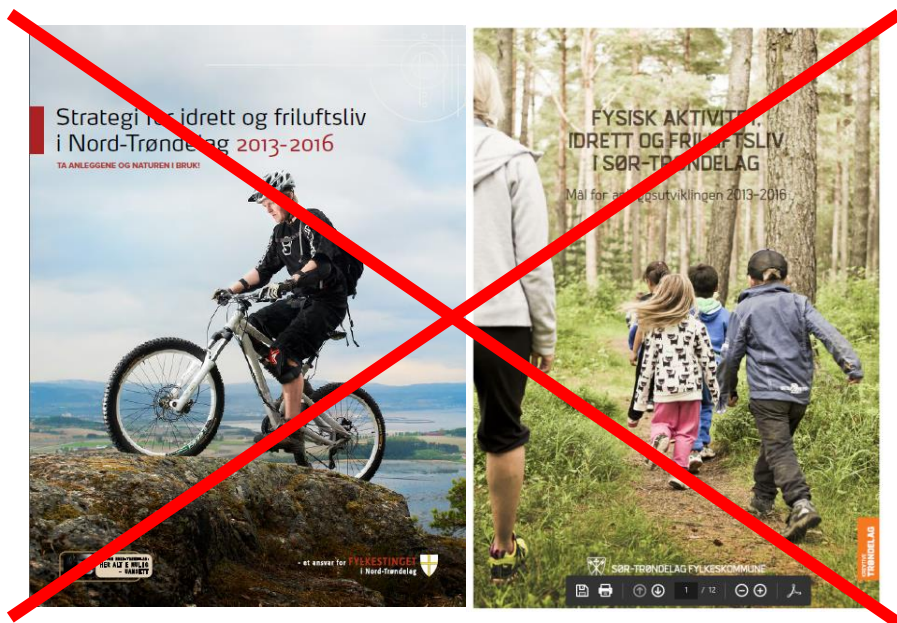
Trøndelag har mange idretter, og tre store

Aktivitetstall 2018	Kvinner			Menn			Sum		
	Barn og unge	Voksne	Sum	Barn og unge	Voksne	Sum	Barn og unge	Voksne	Samlet
Fotball	11 525	3 697	15 222	17 433	8 302	25 735	28 958	11 999	40 957
Ski	7 313	6 875	14 188	8 891	8 959	17 850	16 204	15 834	32 038
Håndball	9 004	3 186	12 190	5 776	1 839	7 615	14 780	5 025	19 805
Friidrett	3 391	4 188	7 579	3 870	4 851	8 721	7 261	9 039	16 300
Studentidrett	1	4 591	4 592	2	5 584	5 586	3	10 175	10 178
Gymnastikk og turn	5 723	751	6 474	1 982	352	2 334	7 705	1 103	8 808
Kampsport	1 115	557	1 672	2 324	948	3 272	3 439	1 505	4 944
Svømming	1 937	424	2 361	2 055	488	2 543	3 992	912	4 904
Golf	82	864	946	203	3 363	3 566	285	4 227	4 512
Sykkel	100	767	867	427	3 178	3 605	527	3 945	4 472
Orientering	559	997	1 556	676	1 303	1 979	1 235	2 300	3 535
Skyting	132	269	401	301	2 631	2 932	433	2 900	3 333
Bandy	297	546	843	1 023	1 198	2 221	1 320	1 744	3 064
Klatring	401	582	983	376	832	1 208	777	1 414	2 191
Dans	845	824	1 669	148	370	518	993	1 194	2 187
Volleyball	367	604	971	373	733	1 106	740	1 337	2 077
Skiskyting	299	482	781	448	680	1 128	747	1 162	1 909
Ridning	426	1 191	1 617	68	160	228	494	1 351	1 845
Ishockey	128	83	211	880	657	1 537	1 008	740	1 748
Motorsport	140	174	314	634	780	1 414	774	954	1 728

- Fotball, ski, håndball og friidrett er fortsatt de fire største idrettene i Trøndelag (PS! Gym og turn for b/u)
- Friidrett har flere mannlige utøvere enn håndball, ellers samme rekkefølge på kvinner og menn
- Håndball, gymnastikk og turn og dykking har flest nye medlemmer fra 2017-2018 (500-1000 stk.)
- Bowling, triatlon, dykking, bordtennis og snowboard øker mest prosentvis
- Golf, ski og friidrett har mistet flest medlemmer (700-900 stk.)
- Samlet er det kun små endringer, med 390 nye medlemmer til 186.586 stk.

Strategiene og politisk plattform

Nye retningslinjer utarbeides på grunnlag av den vedtatte kulturstrategien:

- Dette sammen med statlige føringer vil være med på å danne grunnlag for fylkeskommunens prioritering av spillemidler

Anlegg som prioriteres i Trøndelag (2020-2023)

- 1) Interkommunale anlegg**
- 2) Mindre aktivitetsanlegg, inkludert nærmiljø- og friluftslivsanlegg, som er tilrettelagt for allsidighet og inkluderende og attraktive møteplasser, i nærmiljøet og ved skoler**
- 3) Anlegg som skal arrangere store nasjonale eller internasjonale mesterskap, med plan for høy hverdagsaktivitet i tiden før og etter arrangementet**
- 4) Anlegg med et høyt aktivitetspotensiale for barn og unge, i områder med lav anleggsdekning**
- 5) Anlegg for svømming som er tilrettelagt for både svømmeopplæring og organisert aktivitet**

Vilkår

- 1) Anlegg som tildeles spillemidler skal være omtalt i en kommunal plan som er utarbeidet iht. prosesskravene i plan- og bygningsloven, med særlig fokus på kunnskapsbaserte behovsvurderinger, bred medvirkning og universelle løsninger.**
- 2) Store kostnadskrevende idrettsanlegg bør i tillegg være prioritert i trønderidrettens egne anleggsplaner.**
- 3) Alle anleggene må planlegges og driftes med mål om økonomisk og miljømessig bærekraft. Anleggene må ha god bestandighet og høyt brukspotensiale, og må vektlegge gode løsninger for areal- og energibruk. Materialvalg må gjøres iht. nasjonale standarder, og produktenes egnethet til gjenvinning må vurderes.**

- Kulturdepartementets bestemmelser
- Veileder kommunal planlegging
www.anleggsregisteret.no

Søknadene må inneholde nødvendig dokumentasjon for at gjeldende prioritering skal kunne følges opp. Søknader som ikke tilfredsstillende vilkårene kan bli avvist, eller sendt i retur.

Ved store prosjekter anbefales tidlig og tett kontakt både med idretten, kommunen og fylkeskommunen. (Fylkeskommunen lager sjekkliste for store idrettsanlegg som må legges med i spillemiddelsøknaden for at anlegget skal bli prioritert.)

Suksessfaktorer!

- Nye retningslinjer gjøres kjent, og tas hensyn til i anleggsplanleggingen.
- Anleggsutvikling skjer med bakgrunn i et oppdatert kunnskapsgrunnlag og gode behovsanalyser.
- Alle beslutningsprosesser er åpne.
- Det finnes gode arenaer for dialog og samhandling på tvers av idretter og kommuner.
- Barn og unge gis mulighet til å medvirke i planlegging og utforming av anleggene.
- Retningslinjene evalueres hvert fjerde år.

Hva skjer innen utvikling av kunstgress?

Kunstgressflater er en av anleggstypene som aktiviserer flest barn og unge

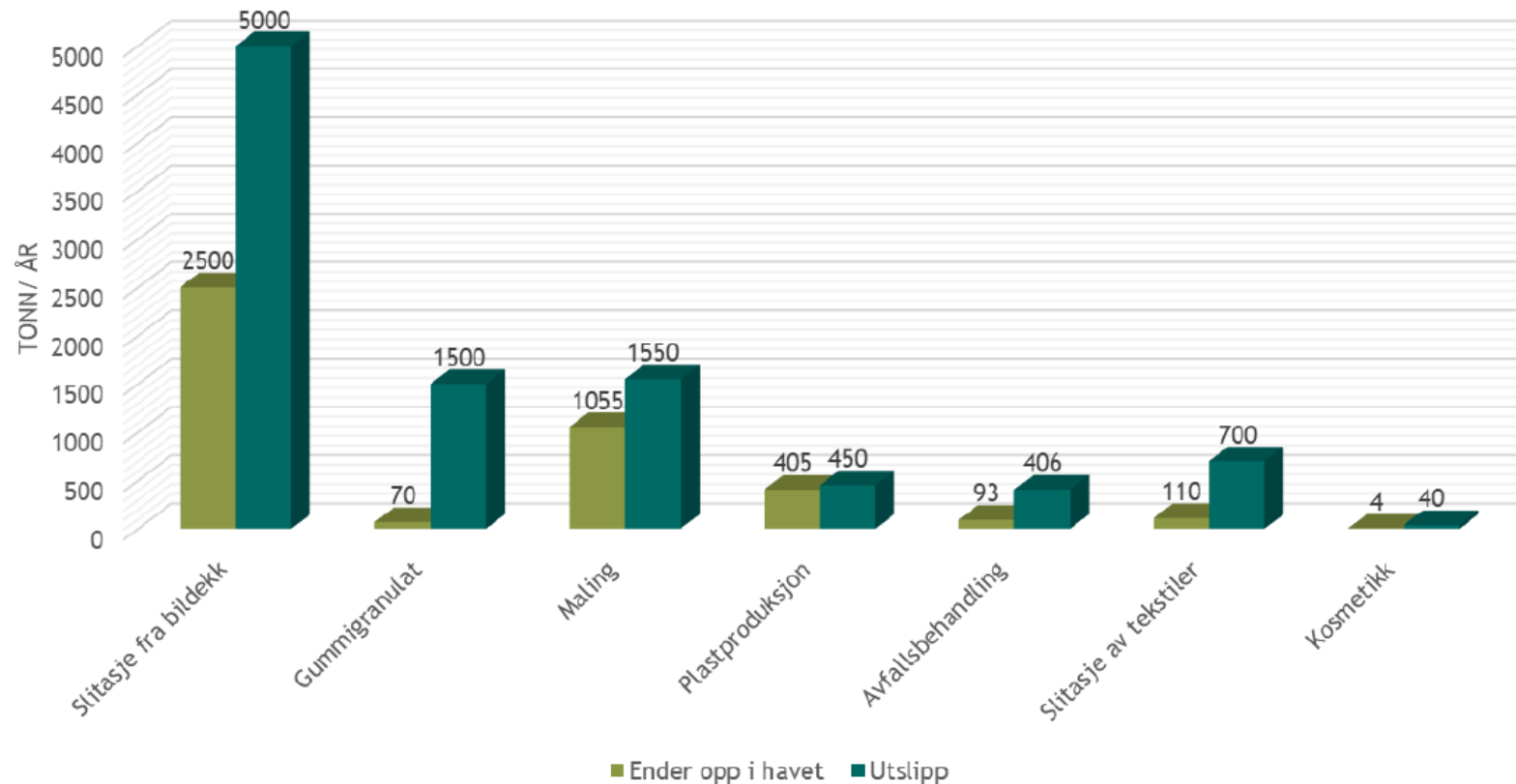
SLIK ØNSKER VI AT DET IKKE SKAL VÆRE

Betydelige utslipp av mikroplast!

Utslipp av mikroplast i Norge

Utfordringer

- **Miljø - Mikroplast**
 - Granulat (mikroplast-miljøgifter)
 - Gress (kvalitet)
- **Sportslige kvaliteter**
 - Krav og kvaliteter tilpasset ulike brukergrupper og nivå
 - Skadeproblematikk
 - Testmetoder FIFA, EN-DIN, Nordic
- **Hva gjøres?**
 - **Kortsiktige arbeid** – begrense spredning av mikroplast – avbøtende, fysiske tiltak
 - **Langsiktige løsninger** – utvikle nye produkter gjennom utprøving og prosjektarbeid
 - Utvikle bestillerkompetanse
 - Løsninger for avhending og gjenbruk

Kortsiktig arbeid – begrense spredning av granulat

VÅRT ARBEID FOR Å HINDRE GRANULAT PÅ AVVEIE

- Utarbeidet info: Utforming av miljøvennlige kunstgressbaner
- Gjennomført flere pilotprosjekter fra 2014-2015 vedr tiltak
- Utvikling av materiell til tiltak sammen med produsenter
- Holdt regionale og lokale kurs vedr forslag til forskrift
- Informert klubber og kommuner
- Laget tilstandsrapporter for klubber og kommuner som skal rehabilitere, hvor tiltak for å hindre granulat på avveie er med i vurderingen
- Laget tilstandsanalyser med kostnadsoverslag ifm tilskudd fra Sparebank Nord-Norge og flere Sparebankstiftelser – ca 200 baner. Snittkostnad ca 200'.
- Hatt befaringer på over 600 baner hvor det er gjort en vurdering av «ståa» og hva som må gjøres.

Prosjektet **KG2021**

- **KG 2021** startet som en del av et interreg prosjekt «Ren kystlinje», der gummigranulat fra kunstgressbaner ble sett på som en betydelig kilde til mikroplast i vann og vassdrag
- **KG2021** et langsiktig utviklingsprosjekt, inndelt i tre delprosjekter med målsettinger som presenteres under
- **Prosjekteiere:**
 - Viken – Trøndelag – Hordaland – fylkeskommuner,
 - Norges fotballforbund, SIAT (Senter for idrettsanlegg og teknologi)/NTNU.
 - KUD er med på finansieringssiden
- **Prosjektet har 3 arbeidspakker:**
 - **Arbeidspakke Idrett** - idrettsmedisinsk, skoprodusenter, testlab etc
 - **Arbeidspakke produkt** – 6 pilotprosjekter u/kunstig innfyll, entreprenører, leverandører, innkjøp, drift
 - **Arbeidspakke miljø** – verifisering og vurdering av miljøtekniske spørsmål/utfordringer

Prosjektets overordnede mål er:

- At man fra tildelingsåret 2021 skal ha virkemidler for tildeling av spillemidler til kunstgress som prioriterer løsninger uten miljø- eller helsemessige konsekvenser og en bærekraftig drifts- og vedlikeholdsfasen.
- At man innen 2021 har etablert et system for materialhåndtering ved kunstgressbaner fra anskaffelse til avhending.
- At de skandinaviske land skal ha etablert et felles regelverk for egenskaper ved kunstgressbaner innen utgangen av 2021 i samsvar med utviklingen i Europa.
- Å definere krav til kunstgressbaner som ivaretar idrettens behov og stimulerer til økt aktivitet og bruk for flere målgrupper og brukergrupper.

Prosjektets effektmål er:

- Innen utgangen av 2021 skal prosjektet ha samlet inn kunnskap og dokumentasjon som gir klare anbefalinger om bruk av type system for ulike nivåer og banestørrelser (breddeidrett, toppidrett mv.).
- Ved rehabilitering av kunstgressbaner skal det etableres tilfredsstillende tiltak for å begrense spredning av mikroplast.
- Ved rehabilitering eller etablering av kunstgressbaner, skal systemet ikke inneholde miljø- eller helseskadelige substanser/elementer.
- Godkjenning av baner skal være basert på årlig kontroll av egenskaper

Prosjektets resultatmål er å:

- Redusere spredning av mikroplast fra kunstgressbaner med minst 80 %.
- Redusere materialstrøm med minst 85 %.
- Redusere avrenning av tungmetaller med minst 90 %.
- Oppnå gjenbruksandel på minst 60 %.
- Økt levetid på kunstgressflater

Hvem stiller krav og påvirker utviklingen når det gjelder tildeling av spillemidler til kunstgress?

- Kulturdepartementet – bestemmelser for idrettsanlegg – idrettslige funksjoner
- Miljødirektoratet – miljøkrav. Nye forskrifter for å hindre spredning av gummigranulat og mikroplast
- Norges fotballforbund – sportslige kvaliteter på ulike nivå
 - FIFA
 - UEFA
 - Diverse standarder (Europeiske, Skandinaviske, Norske)
 - EU – restriksjoner i EU påvirker leveranser til Norge
- Fylkeskommuner – fylkeskommunale planer og prioriteringer
- Kommuner – kommunale planer og prioriteringer

Gjeldende krav

KG2021

Senter for Idrettsanlegg og Teknologi

Hvilken kunstgresskvalitet skal vi velge?

Krav til kunstgressflater foreligger i en rekke varianter, og her er noen av dem:

- NS-EN15330 En felles europeisk standard for kunstgress til ulike idrettsformål
- Nordisk Norm De nordiske fotballorganisasjonenes krav til kunstgress for fotball
- FIFA Quality, FIFA Quality Pro: FIFAs krav til kunstgress for bredde- og toppfotball

En oversikt over krav i ulike Europeiske land er slik pr 1. januar 2020:

Men	Level	Norway	Sweden	Denmark	Germany	Netherlands	France	Belgium	UK
Elite		FQPro	FQPro	FQPro	EN-DIN	KNVB2-15	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN
1.div		FQPro	FQPro	FQPro	EN-DIN	KNVB2-16	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN
2.div		FQPro	Nordic	FQPro	EN-DIN	KNVB2-17	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN
3.div		FQPro	Nordic	FQ	EN-DIN	KNVB2-18	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN
4.div		Nordic	Nordic	FQ	EN-DIN	KNVB2-19	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN
Others		Nordic	Nordic	FQ	EN-DIN	KNVB2-20	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN

Ladies	Level	Norway	Sweden	Denmark	Germany	Netherlands	France	Belgium	Switzerland
Elite		FQ	FQPro	FQPro	EN-DIN	KNVB2-15	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN
1.div		Nordic	Nordic	FQPro	EN-DIN	KNVB2-16	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN
2.div		Nordic	Nordic	FQ	EN-DIN	KNVB2-17	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN
3.div		Nordic	Nordic	FQ	EN-DIN	KNVB2-18	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN
4.div		Nordic	Nordic	FQ	EN-DIN	KNVB2-19	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN
Others		Nordic	Nordic	FQ	EN-DIN	KNVB2-20	EN-DIN	EN-DIN	EN-DIN

* Standard in Netherlands close to Nordic Norm and EN 15330-1

Kulturdepartementet har i oktober 2019 laget en kunngjøring om krav som stilles for kunstgressflater der det søkes om spillemidler.

Se denne lenken:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2db68158cc544b7588a0565b86ff8e62/kunstgress-fotball.pdf>

Som det framgår av kunngjøringen er krav til kunstgressflater nå harmonisert med de fleste land i Europa.

Kulturdepartementet

Oktober 2019

Krav til egenskaper for kunstgress for fotball

Krav i henhold til NS-EN 15330-1:2013¹

Oppfyllelse av kravene gjelder som vilkår for tilskudd av spillemidler til baner for breddefotball.

Egenskapene i punktene 1–7 skal dokumenteres med felttest når banen er ferdig og tatt i bruk, fortrinnsvis etter minimum 2 måneder, men ikke senere enn 12 måneder, etter overlevering fra entreprenør til anleggseier. Felttest skal utføres i henhold til NS-EN 15330-1:2013 pkt 5.1, 5.2 og 5.3.2.

	Egenskap	Krav	Anm.	Testmetode
1	Ballsprett	45–75 % (0,6–1,0 m)		NS-EN 12235
2	Ballrulle	4,0–10,0 m 4,0–12,0 m	Ny bane Ny test etter 5 år	NS EN 12234
3	Støtdemping	55–70 %		NS-EN 14808
4	Vertikal deformasjon	4–9 mm		NS-EN 14809
5	Rotasjons-motstand	25–50 Nm		NS-EN 15301-1
6	Vanngjennomslippelighet ²	≥ 180 mm/h		NS-EN 12616
7	Planhet	≤ 10 mm under 3,0 m rettholt		NS-EN 13036-7

Krav:
Spillemidler til
breddefotball

¹ Ved anskaffelse av kunstgress skal det legges til grunn, og dokumenteres med laboratorietest, at egenskaper for tilbudt utførelse tilfredstiller krav i henhold til NS-EN 15330-1:2013 pkt. 4.2 og 4.4.

² Ferdig undergrunn bør testes før legging av kunstgress.

Hvor kan vi søke råd og hente inn informasjon?

- Kommune Fylkeskommune Kulturdepartementet
- Norges fotballforbund – Trøndelag fotballkrets
- www.godeidrettsanlegg.no
- SIAT – Senter for idrettsanlegg og teknologi
- Prosjektet KG2021
- Digitaliseringsdirektoratet (tidl. DIFI) - Utarbeider veileder for innkjøp

Tilskuddssatser for spillemidler til utendørsanlegg

www.anleggsregisteret.no

Grus og naturgress

Type	Spilleflate ekskl. sikkerhetssone	Anbefalt størrelse	Maks. tilskudd
Fotballbane gress/grus	min. 45 x 90 m	64 x 100 m	kr 1 000 000
	40 x 60 m		kr 700 000

Kunstgress

Type	Spilleflate	Min. kunstgressflate	Flate inkl. sikkerhetssoner	Maks. tilskudd
Fotballbane kunstgress	64 x 100 m	68 x 106 m	72 x 110 m	kr 2 200 000
	50 x 70 m	54 x 74 m	56 x 76 m	kr 1 200 000
	40 x 60 m	44 x 64 m	46 x 66 m	kr 900 000
	30 x 50 m	33 x 53 m	36 x 56 m	kr 600 000
Treningsfelt for fotball	min. 1500 m²			kr 500 000

Tilleggsselementer:

Undervarme	kun for kunstgress			kr 700 000
Vanningsanlegg				kr 700 000
Lysanlegg	64 x 100 m			kr 500 000
	50 x 70 m			kr 300 000
	40 x 60 m			kr 100 000
	30 x 50 m			kr 100 000
	treningsfelt			kr 100 000

Rehabilitering:

Rehabilitering kunstgressdekke (etter min. 10 år)	64 x 100 m	68 x 106 m	72 x 110 m	kr 1 000 000
	50 x 70 m	53 x 73 m	56 x 76 m	kr 550 000
	40 x 60 m	43 x 63 m	46 x 66 m	kr 400 000
	30 x 50 m	33 x 53 m	36 x 56 m	kr 200 000
Rehabilitering av undervarme etter min. 10 år			tilsvarende nybygg	
Rehabilitering av bane inkludert underbygning etter min. 20 år				

Tilskudd fastsettes trinnvis etter minimumsstørrelser i tabell. Avvikende størrelser gir ikke særskilt beregning av tilskudd.

Krav til sikkerhetssoner skal tilfredsstilles.

Kunstgress skal tilfredsstille gjeldende funksjonskrav for spillemidler. Godkjent testrapport skal foreligge før utbetaling av tilskudd.

Tilskudd til undervarmeanlegg forutsetter at det ikke benyttes varmeinstallasjoner for fossilt brensel (TEK17 § 14-4), samt at det bør installeres styringssystem for mest mulig energieffektiv bruk.

Tilskuddssatser for spillemidler til fotballhaller

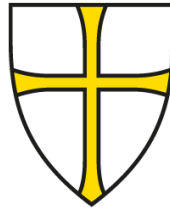
Fotballhaller

Type	Spilleflate	Aktivitetsflate inkl. sikkerhetssone	Minimum tak høyde		Maks. tilskudd
			Jevnt tak	Buet tak	
Liten treningshall ⁽¹⁾	30 x 50 m	36 x 56 m	7 m	5,5 – 10 – 5,5m	kr 3 500 000
Treningshall ⁽¹⁾	40 x 64 m	46 x 70 m	7 m	5,5 – 10 – 5,5m	kr 5 000 000
	50 x 70 m	56 x 76 m	9 m	7 – 14 – 7m	kr 6 500 000
Stor hall ⁽¹⁾	64 x 100 m	72 x 110 m		10 – 20 – 10m	kr 9 000 000

⁽¹⁾Det forutsettes at hallen er isolert. Hallen må være beregnet å holde en temperatur på min. 12° c og skal tilfredsstillе kravene i TEK17 kap. 14.

Tilskudd forutsetter lager for fotballmål og idrettsmateriell utenfor sikkerhetssonen, samt to sett garderober.

Krav til sikkerhetssoner skal tilfredsstilles.

Trøndelag fylkeskommune

Trööndelagen fylhkentjielte

trondelagfylke.no | fb.com/trondelagfylke